

Controleprotocol 2010

1. Inleiding

Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet de gemeenteraad per jaar een aantal zaken regelen, hetgeen op hoofdlijnen in dit controleprotocol plaatsvindt.

Object van controle is de jaarrekening 2010 en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2010 zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haren.

1.1 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2010 van de gemeente Haren.

1.2 Wettelijk kader

De Gemeentewet (GW), artikel 213, schrijft voor dat de gemeenteraad een of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de gemeenteraad nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer onderwerp van rechtmatigheidscontrole zal zijn.

De gemeenteraad heeft op 14 december 2009 de Financiële verordening gemeente Haren, de Controleverordening gemeente Haren, de Verordening auditcommissie gemeente Haren en de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Haren vastgesteld. In de Controleverordening gemeente Haren zijn nadere regels opgenomen met betrekking tot de accountantscontrole, zoals voorgeschreven in artikel 213 GW. Dit is nader uitgewerkt in de vorm van een programma van eisen zoals gebruikt voor de aanbesteding van de externe controle van de jaarrekening van de boekjaren 2010 tot en met 2013.

Met dit controleprotocol stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2010.

1.3 Procedure

In de Controleverordening gemeente Haren is in artikel 4 de volgende zin opgenomen: "Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek (afstemmings-)overleg plaats tussen de accountant en de auditcommissie."

De griffier draagt in overleg met betrokkenen zorg voor de praktische invulling hiervan.

In artikel 7 van de Controleverordening gemeente Haren is vastgelegd dat de accountant voorafgaand aan de raadsbehandeling van de jaarstukken het verslag van bevindingen met de auditcommissie bespreekt.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid en rechtmatigheid)

Zoals in artikel 213 GW is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening uitgevoerd worden door de door de raad benoemde accountant. Deze controle is gericht op het afgeven van een oordeel in de vorm van een accountantsverklaring, welke op grond van de uitgevoerde controle aangeeft of:

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
- de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) en
- het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.

Op grond van artikel 213, lid 6 GW (Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten) geldt dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole. De Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NIVRA) zijn mede bepalend voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten (BAPG) dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen”.

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

3.1 Mogelijkheden

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie¹. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het Besluit accountantscontrole Provincies en Gemeenten zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De gemeenteraad mag de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de accountantsverklaring. De minimumeisen zijn:

¹ Door de toepassing van een risicoanalyse kan het zo zijn dat niet alle transacties die groter zijn dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie individueel worden gecontroleerd. Ook kunnen andere gegevensgerichte werkzaamheden dan deelwaarnemingen worden toegepast. Met name door toepassing van cijferanalyse (verbandcontroles) kan het aantal deelwaarnemingen worden beperkt.

	Strekking accountantsverklaring:			
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\%$ en $< 3\%$	$\geq 3\%$	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\%$ en $< 10\%$	$\geq 10\%$	$> 3\%$ en $< 10\%$

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren ("professional judgement"). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement. De goedkeuringstolerantie kan als volgt worden gedefinieerd:

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed.

De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven accountantsverklaring.

Naast de goedkeuringstoleranties wordt onderkend de rapporteringstolerantie. Deze kan als volgt worden gedefinieerd:

De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.

Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen. De rapporteringstolerantie kan worden vastgesteld op een percentage, bijvoorbeeld 80%, van de goedkeuringstolerantie of op een maatschappelijk relevant geacht absoluut bedrag zoals € 100.000. De rapporteringstoleranties kunnen zich verder toespitsen op die elementen die de raad specifiek nader terug wil zien, zonder dat dit de controletoleranties zelf beïnvloedt. De rapporteringstolerantie wordt door de gemeenteraad vastgesteld, met inachtneming van bovengenoemde minimumeisen. De accountant richt de controle in rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

3.2 Harense toetsingskaders

In het hierna opgenomen schema is de goedkeuringstolerantie opgenomen zoals door de gemeenteraad vastgesteld voor het controlejaar 2010:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\%$ en $< 3\%$	$\geq 3\%$	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\%$ en $< 10\%$	$\geq 10\%$	$> 3\%$ en $< 10\%$

De rapporteringstolerantie is door de raad gelijkgesteld aan de goedkeuringstolerantie.

4. Begrip rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

4.1 Mogelijke toetsingskaders

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik- en oneigenlijk-gebruikcriterium, het calculatiecriterium, het valueringscriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

Van deze negen criteria worden zes al getoetst in het kader van het getrouwheidsonderzoek. Aan de overige drie criteria, die in het bijzonder van belang zijn bij rechtmatigheidsonderzoek, zal voor de oordeelsvorming over de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties extra aandacht besteed moeten worden:

1. Het begrotingscriterium;
2. Het misbruik en oneigenlijk-gebruikcriterium (M&O-criterium);
3. Het voorwaardencriterium.

In de Audit Alert 17 van het NIVRA d.d. 9 februari 2006 is over deze rechtmatigheidscriteria het volgende opgenomen:

Ad 1

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige financiële beheershandelingen. De financiële beheershandeling die deze begrotingsoverschrijding veroorzaakt kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid. Bij hogere lasten dan was begroot zal bijvoorbeeld worden beoordeeld of deze worden gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen van welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad.

Als het voor de accountant niet duidelijk is of begrotingsoverschrijdingen binnen het door de raad vastgestelde beleid passen, bestaat onzekerheid over de rechtmatigheid van deze overschrijdingen. De accountant zal dan eerst trachten meer duidelijkheid te krijgen over de visie van de raad met betrekking tot deze overschrijdingen. Indien de onzekerheid blijft bestaan zal de accountant de onzekerheid kwantificeren en in zijn oordeel betrekken.

Ad 2

Gemeenten zullen een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. In het jaarverslag en/of de toelichting op de jaarrekening verantwoordt het college zich over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid.

Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid ten aanzien van een regeling voert is er geen sprake van een verantwoord financieel beheer ten aanzien van die regeling. De accountant weet dan met zekerheid dat er een verhoogd risico ten aanzien van de rechtmatigheid bestaat en dat de met de desbetreffende regeling samenhangende posten in de jaarrekening onzeker is of is voldaan aan de te stellen eisen. Op grond daarvan is de bevinding van de accountant veelal niet te kwantificeren, maar die afhankelijk van de relatieve omvang van de desbetreffende posten wel medebepalend kan zijn voor de strekking van de af te geven verklaring. Ook een gebrekkige uitvoering van het vastgestelde M&O-beleid door de gemeente kan leiden tot een bevinding.

Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiële) onzekerheid – die inherent is aan de regeling – met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten blijft bestaan en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven. De accountant dient te overwegen of hij na zijn oordeel in zijn verklaring een

toelichtende paragraaf opneemt waarin hij de gebruikers van de verantwoording nog eens nadrukkelijk op de bestaande onzekerheid wijst. Indien de onzekerheid van materieel belang ten gevolge van de M&O-problematiek niet toereikend in de toelichting op de jaarrekening is uiteengezet, dan heeft de accountant een bedenking tegen de jaarrekening en is een goedkeurend getrouwheidsdeel niet toegestaan.

Ad 3

Besteding en inning van gelden door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wet- en regelgeving van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project, de heffings- en/of declaratiegrondslag, normbedragen, de bevoegdheden, het voeren van een administratie, het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken, aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.

De minimale voorwaarden met betrekking tot een financiële beheershandeling hebben betrekking op ‘recht, hoogte en duur’, de eventuele invulling verschilt per wet respectievelijk regeling respectievelijk verordening. Voor alle geldstromen dient in het toetsingskader ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden erop van toepassing zijn.

4.2 Harens toetsingskaders

Voor de nadere uitwerking van het begrotingscriterium is de Financiële Verordening gemeente Haren van belang. Hierin is namelijk beleid vastgelegd ten aanzien van het tijdig melden van verwachte budgetoverschrijdingen via periodieke bestuursrapportages waarin deze overschrijdingen als begrotingswijzigingen worden voorgesteld. Verder geldt het verband dat door de raad middels de zogenaamde 4W-vragen wordt gelegd tussen de beoogde maatschappelijke effecten en de ter beschikking gestelde middelen op doelgroep(programma)niveau. Dit geeft mede richting aan het beoordelingskader voor de rechtmatigheid van begrotingsoverschrijdingen.

Voor wat betreft het M&O-criterium: door de raad is in verschillende verordeningen en besluiten een M&O-beleid vastgesteld. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik- en oneigenlijk gebruik worden genomen. Daarbij is de vooronderstelling gerechtvaardigd dat binnen de belangrijkste procedures reeds (informeel) adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording.

Voor wat betreft het voorwaarden criterium: door de raad zijn in verschillende verordeningen en besluiten voorwaarden opgenomen. Met het vaststellen van de reikwijdte van de rechtmatigheidstoets door de accountant in dit controleprotocol wordt het voorwaarden criterium nader uitgewerkt. Uitgangspunt daarbij is dat voorsnog het huidige informele beleid wordt bekrachtigd en er met name jegens derden niet met terugwerkende kracht strengere normen zullen worden toegepast.

5. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing bij de gemeente Haren

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het kalenderjaar 2010 is limitatief gericht op:

- De naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom “Wetgeving extern” van de “Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidcontrole” is opgenomen (hoofdstuk 7 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
- De naleving van de volgende interne kaders:
  - de begroting;
  - de Financiële Verordening gemeente Haren;
  - de overige kaders zoals opgenomen in de kolom “Regelgeving intern” van de “Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidcontrole” (hoofdstuk 7 van dit

protocol). Dit alleen voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaardencriterium vindt voor de interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van financiële beheershandelingen.

Indien en voor zover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de raad of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten vallen daar buiten. Deze interne regels kunnen overigens wel relevant zijn voor de nadere vaststelling van de invulling van “hogere” besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek. Voorts kan een afwijking van deze lagere regelgeving passend zijn binnen de uitvoering van hogere besluiten. Het is (over het algemeen) aan het college om een oordeel te vellen over de geconstateerde afwijkingen van lagere interne regels.

De bevindingen van de accountant zullen worden opgenomen in het rapport van bevindingen dat naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole wordt opgesteld. De mate waarin de bevindingen invloed hebben op het oordeel van de accountant valt onder de professionaliteit van de accountant.

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant hierna in het kort weergegeven als volgt:

1. Managementletter

Er wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die controle wordt een managementletter uitgebracht ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders. Bestuurlijk relevante zaken worden ook aan de gemeenteraad gerapporteerd.

2. Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle een verslag van bevindingen uitgebracht aan de raad en in afschrift aan het college van burgemeester en wethouders.

In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht en gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.).

Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

3. Accountantsverklaring

In de accountantsverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze accountantsverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

7. Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeente Haren

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.- criterium
<i>Inwoners</i>	Burgerlijke stand en afgifte documenten	Burgerlijk wetboek Gemeentewet Wet GBA Wet rechten burgerlijke stand	Legesverordening 2010 + tarieventabel	30-11-2009 (laatste wijz. 18-10-2010)	Art 2 tm 9 + tar. tabel
	Lijkbezorging	Gemeentewet Wet op de lijkbezorging	Beheersverordening Harenerhof Verordening op heffing en invordering van rechten voor gebruik van De Harenerhof 2000 + tarieventabel Verordening inrichting en gebruik Eshof Verordening op heffing en invordering van rechten voor gebruik van Eshof 2010	26-5-1997 30-11-2009 (t.) 20-12-1993 30-11-2009	n.v.t. Art 1 tm 5 + tar.tabel N.v.t. Art 1 tm 12
	Bestuur	Gemeentewet	Uitkerings- en pensioenverordening wethouders Verordening geldelijke voorzieningen raads- en commissieleden Verordening op de rekenkamercommissie 2010	20-12-1993 (laatste wijz. 19-12-1994) 20-12-1993 (laatste wijz. 12-3-2001) 29-3-2010	Art 1tm5, 7tm59,62t m67,69,70 Art 1 tm 5 Art. 10,11
<i>Gebruikers sociale voorzieningen</i>	Sociale inkomensvoorzieningen	Wet Werk en Bijstand	Toeslagenverordening Verordening inburgering gemeente Haren Afstemmingsverordening Re-integratieverordening Beleidsplan re-integratie Verordening krediethypotheek en pandrecht bijstand Uitvoeringsnotitie armoedebestrijding (participatiefonds) Raadsbesluit tijdelijke regels Wet investeren in jongeren	29-11-2004 23-4-2007 29-11-2004 29-6-2009 25-1-2010 29-11-2004 18-9-2001 26-10-2009	Art 1 tm 6 Art 7, 11 en 12 1tm3,8tm15 12,13,18, 19 Art 1 tm 4 Art 3 tm 10, 12 tm 29

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
			Verordening Werkleeraanbod WIJ 2010	28-6-2010	
			Maatregelenverordening WIJ 2010	28-6-2010	
			Toeslagenverordening WIJ 2010	28-6-2010	
			Verordening Cliëntenparticipatie 2010	28-6-2010	
			Verordening Langdurigheidstoelage 2010	28-6-2010	
			Fraudeverordening Sociale Zekerheid 2010	28-6-2010	
		IOAW en IOAZ			
		Sociale en fiscale wetgeving			
		Besl Bijstandverlening Zelfstandigen			
		Wet Inburgering			
	Sociale inkomensvoorzieningen	Wet inkomensvoorziening Kunstenaars	(uitv. door gem. Groningen)		
	Werkgelegenheid	Wet Werk en Bijstand			
		Wet Sociale Werkvoorziening			
	Schuldhelpverlening	Wet op het kredietbeheer	(uitv. door gem. Assen)		
<i>Jongeren</i>	Verzorgen basis- en speciaal onderwijs	Wet primair onderwijs Wet op de basiseducatie	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Haren	19-11-1996 (laatste wijz. 28-1-2008)	Art 1tm45, 47 en 48
			Verordening leerlingenvervoer gemeente Haren	26-8-2002 (laatste wijz. 26-4-2004)	Art 1 tm 27
			Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs	28-6-2010	Art 1 tm 14
			Besluit verzelfstandiging openbaar basisonderwijs (incl bruidsschatregeling)	1-9-2008	
		Regeling Onderwijsachterstandenbeleid			
	Verzorgen voortgezet onderwijs	Wet op het voortgezet onderwijs Wet educatie- en beroepsonderwijs			
	Kinderopvang	Wet basisvoorziening kinderopvang	Verordening wet kinderopvang gemeente Haren	27-9-2004 (laatste wijz. 20-12-2004)	Art 1,4,5,8 tm 11

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
	Kinderopvang/onderwijs e.a.	Regeling dagarrangementen en combinatiefuncties			
	Jeugdgezondheidszorg	Doeluitkering Centrum voor Jeugd en Gezin			
<i>Gebruikers Zorg</i>	Algemeen welzijn	Welzijnswet	Algemene subsidieverordening gemeente Haren Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg	24-4-2006 25-6-2007	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25 Art 1, 4tm6 en 10
	Maatschappelijke ondersteuning	Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) AWBZ	Verordening maatschappelijke ondersteuning gem. Haren 2007 Besluit maatsch. ondersteuning gem. Haren (en verstr.boek) Verordening WVG gemeente Haren (overgangssituaties) Besluit fin. tegemoetkom. en eigen bijdr. voorz. gehand. (overgangssituaties)	25-9-2006 25-9-2006 25-4-2005 8-3-2005	Art. 1,2, 8tm28 en 36 Art. 1.1tm 1.3, 2tm4 en 6 tm11 Art 1 tm 5 Art 1 tm 6
	Vreemdelingenzaken	Vreemdelingenwet Wet inburgering	Verordening inburgering gem. H.	23-4-2007	Art 7, 11 en 12
<i>Culturele klanten</i>	Algemeen welzijn en sport	Welzijnswet	Algemene subsidieverordening gemeente Haren Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007 Tarievenregeling buitensportaccommodaties	24-4-2006 25-6-2007 26-4-2004	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25 Art 1, 4 tm 6, 10 Art 1
		Regeling Buurt, Onderwijs en Sport (BOS)			
	Cultuur	Wet op het specifiek cultuurbeleid	Algemene subsidieverordening gemeente Haren Subsidieverordening Cultuur, Sport, Welzijn en Zorg 2007 Lesgeldverordening CKC 2005	24-4-2006 25-6-2007 25-4-2005 (laatste wijz. 29-3-2010)	Art 1,4,5, 6,9,10,19, 20 en 25 Art 1, 4 tm6, 10 Art 1 tm 7
<i>Eigenaren en buurders</i>	Brandweer en rampenbestrijding	Brandweerwet 1995	Verordening brandweezorg en rampenbestrijding	19-5-2003	N.v.t.

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
			Bouwverordening Verordening brandweerrechten 2010 + tarieventabel	27-8-2007 (laatste wijz. 31-5-2010) 14-12-2009	 Art. 1 tm 7
	Gebruikersvergunningen i.v.m. brandveiligheid	Gemeentewet	Brandbeveiligingsverordening Legesverordening 2010 + tarieventabel	15-12-1997 30-11-2009 (laatste wijz. 18-10-2010)	Art. 2.1.1 Art 2 tm 9 + tar. tabel
	Afvalstoffenbeheer	Gemeentewet	Afvalstoffenverordening Verordening heffing en invordering van afvalstoffen en reinigingsrechten 2010 + tarieventabel 2010 Subsidieverordening oud papier	19-12-2005 30-11-2009 29-5-2000	 Art 2 tm 4, 6 tm12, 14, 15 en tar.tabel Art 1 tm 6
	(Woon)voorzieningen gehandicapten	Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) Wet voorzieningen gehandicapten (overgangssituatie)	Verordening maatschappelijke ondersteuning gem. Haren 2007 Besluit maatsch. ondersteuning gem. Haren (en verstr.boek) Verordening voorz. gehandicapten gem. Haren (overgangssituaties) Besluit financiële tegemoetk. en eigen bijdr. voorz. gehand. (overgangssituaties)	25-9-2006 (laatste wijz. 31-5-2010) 25-9-2006 25-4-2005 8-3-2005	Art. 1,2, 8tm28 en 36 Art. 1.1 tm1.3, 2tm4, 6tm11 Art 1 tm 5 Art 1 tm 6
	Grondexploitatie	Wet ruimtelijke ordening Besluit op de ruimt. ord.	Nota grondbeleid Procedureregeling planschadevergoeding 2005 Procedureregeling voor advisering tegemoetkoming in planschade 2008	24-11-2008 13-9-2005 29-9-2008	
	Stads- en dorpsvernieuwing	Wet ISV	Nota reserves en voorzieningen 2009	29-6-2009	
	Wonen	Woningwet Leegstandswet Huisvestingswet Huursubsidiewet Besluit woninggebonden subsidies Wet bevordering eigen	Bouwverordening gemeente Haren Monumentenverordening Subsidieverordening Cultuur,	27-8-2007 (laatste wijz) 1-6-2004 (laatste wijz) 25-6-2007	 N.v.t. Art 1, 4t

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
		woningbezit Besluit locatiegebonden subsidies 2005	Welzijn, Sport en Zorg 2007 Nota reserves en voorzieningen 2009 Legesverordening 2010 + tarieventabel Verordening Stimuleringsfonds Startersregeling	29-6-2009 30-11-2009 (laatste wijz. 18-10-2010) 29-5-2007	m6 en 10 Art 2 tm 9 + tar.tabel Art 3tm10
		Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wet Wabo)			
<i>Gebruikers publ. ruimten</i>	Wegenbeheer	Wegenverkeerswet 1994	Delegatiebesluit	21-2-1995	N.v.t.
		Besluit administratieve bepalingen wegverk.			
		Wet personenverv.			
	Rioolbeheer- en reiniging	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2010	30-11-2009 en 14-12-2009	Art 1 tm 7
		Wet op de waterhuishouding			
		Waterleidingwet			
	Groenbeheer	Boswet Kaderwet LNV-subsidies	Subsidieverordening onderhoud monumentale bomen	25-1-2010	Art 1 tm 6
	Wegenaanleg	Regeling eenmalige uitkering Spoorse Doorsnijdingen Wet BDU Verkeer en Vervoer			
<i>Economische klanten</i>	Openbare orde en veiligheid, handhaving en toezicht	Gemeentewet	APV 2010 Legesverordening 2010 + tarieventabel	28-6-2010 30-11-2009 (laatste wijz. 18-10-2010)	Art 2 tm 9 + tar.tabel
		Winkeltijdenwet	Verordening winkeltijden Haren	27-3-2000 (laatste wijz. 17-7-2000)	N.v.t.
	Parkeerbeheer	Gemeentewet	Vaststelling bedrag naheffing parkeerbelastingen APV 2010 Parkeerverordening Verordening parkeerbelasting 2010 + tarieventabel	15-12-2003 28-6-2010 29-5-2000 30-11-2009	Art.2 tm 5 + tar.tabel
	Markten	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van markt-gelden 2010	20-12-1999 (laatste wijz. 30-11-2009)	Art 1tm6

Doelgroep	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern	Datum vaststelling door raad	Art.nrs. voorw.-criterium
	Milieubeheer	Wet belastingen op milieugrondslag	APV 2010	28-6-2010	
	Telecommunicatie	Telecommunicatiewet	Telecommunicatieverordening	28-6-1999	
<i>Bedrijfsvoering / algemene dekkingsmiddelen</i>	Algemeen financieel middelenbeheer	Grondwet Burgerlijk Wetboek Gemeentewet Besluit Begroting en Verantwoording Wet gemeenschappelijke regelingen Algemene Wet Bestuursrecht	Financiële verordening gemeente Haren, Controleverordening gemeente Haren (voorheen vervat in de Verordening op de bedrijfsvoering gemeente Haren)	14-12-2009	
			Nota reserves en voorzieningen 2009	29-6-2009	
			Delegatiebesluit Begroting	21-2-1995	
	Treasurybeheer	Wet financiering decentrale overheden	Verordening Financieringsstatuut 2010	25-1-2010	
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	Ambtenarenwet Fiscale wetgeving Sociale zekerheidswetten CAR / UWO			
	Inkopen en contractbeheer	EU-aanbestedingsregels			
	OZB	Gemeentewet Wet waardering onroerende zaken	Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelasting 2010	30-11-2009	Art1tm7
	Toeristenbelasting	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting 2010	30-11-2009	Art 1tm12
	Forensenbelasting	Gemeentewet	Verordening op de heffing en invordering van forensenbelasting 2010	30-11-2009	Art 1tm8